

GAQ-082006

Seat No. _____

M. Com. (Sem. II) Examination**March / April – 2019****MCOMC - 206 : Cost Accounting - II**

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

સુચના : (1) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(2) જમણી બાજુ દર્શાવેલ આંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

- 1 'અક્ષ લિમિટેડ' ની ઉત્પાદન ક્ષમતા વાર્ષિક 2,40,000 એકમોની છે. 2017-2018ના વર્ષ માટે કંપનીએ 14
તેની સામાન્ય શક્તિ 80% અંદાજેલ છે. પડતરને લગતી માહિતી નીચે પ્રમાણે છે :

પ્રત્યક્ષ માલસામાન એકમદીઠ ₹ 7

પ્રત્યક્ષ મજૂરી એકમદીઠ ₹ 5

કારખાનાના ચલિત ખર્ચ એકમદીઠ ₹ 3

કારખાના સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ ₹ 1,92,000

વેચાણ અને વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ :

ચલિત પરોક્ષ ખર્ચ એકમદીઠ ₹ 2

સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ ₹ 48,000

વર્ષ 2017- 2018ના વર્ષની સંચાલન વિગતો નીચે મુજબ છે :

ઉત્પાદન એકમો 2,00,000 એકમો

વેચાણ એકમદીઠ ₹ 25 લેખે 1,60,000 એકમો

તૈયાર માલનો શરૂઆતનો સ્ટોક 20,000 એકમો

પડતર વિશ્લેષકે દર્શાવ્યું કે ચલિત કારખાનાના પરોક્ષ ખર્ચો ₹ 40,000 વધુ ખર્ચાયા હતા.

ગણતરી કરો :

- (1) વર્ષ 2017-2018 માટે સમતૂટ બિંદુ શોધો.
- (2) બજેટ મુજબ નફો મેળવવામાં વેચાણ કિંમતમાં કેટલો વધારો જરૂરી હતો ?
- (3) વર્ષ 2017-2018 માટે એકમદીઠ અને કુલ પડતર દર્શાવતા આવકના પત્રકો નીચેની પધ્ધતિઓ મુજબ કરો. (અ) સીમાંત પડતર પધ્ધતિ અને (બ) સમાવેશી પડતર પધ્ધતિ પ્રમાણે તૈયાર કરો.
- (4) બંને પધ્ધતિઓ મુજબના નફાનો તફાવત શોધો.

અથવા

- 1 (A) બે ઉત્પાદક કંપનીઓ જેમની કામગીરી નીચે મુજબ હતી તે એકીકરણ કરવાનું વિચારણા હેઠળ છે : 7

	કંપની ABC	કંપની XYZ
ઉત્પાદન શક્તિનો ઉપયોગ (%માં)	45	30
વેચાણ (₹ લાખમાં)	135	75
ચલિત પડતર (₹લાખમાં)	99	56.25
સ્થિર ખર્ચો (₹લાખમાં)	40	25

એકીકરણની આ દરખાસ્તનો અમલ થયો છે એમ માનીને ગણતરી કરો :

- (1) સંયોજિત એકમનું સમતૂટ બિંદુએ વેચાણ અને તે તબક્કે ઉત્પાદન શક્તિનો ઉપયોગ
- (2) સંયોજિત એકમે ₹ 37.5 લાખનો નફો કમાવો હોય તો તેનું વેચાણ.
- (3) 80% ઉત્પાદન શક્તિએ સંયોજિત એકમની નફાકારકતા.

(B) સમતૂટ વિશ્લેષણનાં અનુમાનો અને મર્યાદા જણાવો.

7

2 (A) ઋષિ લિમિટેડ ત્રણ પેદાશોનું ઉત્પાદન કરે છે. જેના વાર્ષિક ઉત્પાદનની પડતરની વિગતો નીચે પ્રમાણે છે.

10

વિગત	વસ્તુ O (₹)	વસ્તુ P (₹)	વસ્તુ Q (₹)
વેચાણ	1,50,000	2,50,000	1,75,000
માલસામગ્રી ખર્ચ	75,000	1,00,000	80,000
મજૂરી ખર્ચ	20,000	30,000	25,000
ચલિત શિરોપરી ખર્ચ	10,000	15,000	20,000
સ્થિર શિરોપરી ખર્ચ	20,000	25,000	15,000

બધી વસ્તુઓના ઉત્પાદનમાં ઉપયોગમાં લેવાના કાચા માલસામાનનો એક ભાગ કંપની આયાત કરે છે. માલસામાનનો વપરાશ નીચે મુજબ છે :

વસ્તુ- O 3000 Kg; વસ્તુ- P 6000 Kg; 4000 Kg. માલસામાનની આયાત પર અંકુશ છે. નફાકારકતા સુધારવા મેનેજમેન્ટ ગમે તે એક વસ્તુનું ઉત્પાદન બંધ કરવાનું અને બાકીની બે વસ્તુઓના ઉત્પાદનમાં માલસામાનનો ઉપયોગ કરવાનું આયોજન વિચારે છે. વેચાણ મેનજર ખાતરી આપે છે કે જે કઈ ઉત્પાદન થશે તે બધું બજારમાં વેચાઈ શકાશે. મેનેજમેન્ટને સલાહ આપો.

(B) જ્યારે એક પરીબળ મર્યાદિત હોય, ત્યારે કઈ પૂર્વધારણાઓ કરવામાં આવે છે ?

4

અથવા

2 (A) કિશન લિ. બે વસ્તુઓ P અને Q નું ઉત્પાદન કરે છે. P વસ્તુઓ એકમદીઠ ફાળો ₹ 10 છે અને Q વસ્તુનો ફાળો ₹ 6 છે. P વસ્તુ માટે એસેમ્બલીંગ માટે લાગતો સમય 2 કલાક છે અને Q વસ્તુ માટે 4 કલાક છે. એસેમ્બલીંગ માટે 20,000 કલાકો પ્રાપ્ય છે અને ફિનીશિંગ માટે 18,000 કલાક પ્રાપ્ય છે. P ના એક એકમ માટે ફિનીશિંગનો સમય 2.25 કલાકનો છે અને Q માટે 2 કલાકનો છે. તે ઉપરાંત, બન્ને માટે જે માલસામાનની જરૂર છે તે પ્રાપ્ત કરવામાં મુશ્કેલી છે. Pના એક 60,000 Kg સુધી મર્યાદિત છે.

10

ફાળો મહત્તમ કરવા માટે આવેળ પદ્ધતિ દ્વારા બન્ને વસ્તુનું કેટલું કેટલું ઉત્પાદન કરવું તે નક્કી કરો.

(B) સુરેખ આયોજનની મર્યાદાઓ જણાવો.

4

3. નીચે આપેલી વિગતોને આધારે સોથી વધુ નફાકારક ઉત્પાદન મિશ્રણ શોધો અને તેની નફાકારકતા દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો.

14

વિગત	વસ્તુ- નવ્યા	વસ્તુ- ટીશા	વસ્તુ- સ્વેની
ઉત્પાદન તથા વેચાણના અંદાજિત એકમો	2,500	4,000	1,500
એકમદીઠ વેચાણ કિંમત	₹ 100	₹ 90	₹ 80
એકમદીઠ જરૂરિયાત : પ્રત્યક્ષ માલસામાન	5 Kg	3 Kg	4 Kg
પ્રત્યક્ષ વેતન	5 કલાક	4 કલાક	3 કલાક
ચલિત પરોક્ષ ખર્ચ	₹ 12	₹ 15	₹ 10
સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ	₹ 14	₹ 14	₹ 14
પ્રત્યક્ષ માલસામાનનો કિલો દીઠ ભાવ	₹ 8	₹ 8	₹ 8
પ્રત્યક્ષ વેતન કલાક દર	₹ 4	₹ 4	₹ 4
વેચાણના શક્ય મહત્તમ એકમો	3,000	5,000	2,000

વેચાણ પર કમિશન વેચાણના 10% છે. ત્રણ વસ્તુઓના ઉત્પાદન માટે એકસરખો જ પ્રત્યક્ષ માલસામાન, એકસરખાં યંત્રો અને સમાન કક્ષાના કામદારો ઉપયોગમાં લેવાય છે.

બજેટ સમયગાળા માટે કાચા માલસામાનનો પુરવઠો જે આયાત કરવામાં આવે છે તે 30,500 Kg જેટલો મર્યાદિત છે.

ઉપરની પરીસ્થિતિમાં ધારો કે વધારાનો 5,000 Kg કાચો માલસામાન ઉત્પાદન માટે પૂરો પાડવામાં આવે તો શું કંપનીએ વધારાનું ઉત્પાદન કરવું જોઈએ કે જે વધારાના સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ ₹ 8,000 અને કલાકદીઠ વેતન દર તથા ચલિત પરોક્ષ ખર્ચમાં 30%ના વધારામાં પરીણમવાનું હોય ?

અથવા

2

GAQ-082006]

[Contd....

3. (A) ટુંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે)

10

- (1) વૈકલ્પિક પડતર
- (2) સંબંધિત પડતર
- (3) તફાવત પડતર

(B) ટુંકમાં જવાબ આપો. (ગમે તે બે)

4

- (1) ડૂબેલો ખર્ચ એટલે શું ?
- (2) મિલકત ભાડાપટે કે ખરીદી લેવાનો નિર્ણય કરતાંકઈ બાબતો ધ્યાનમાં રાખશો ?
- (3) મર્યાદિત કરતું પરીબળ એટલે શું ?

4. નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

14

- (1) “જરૂરી સમયે જ (JIT)”ને સફળતાપૂર્વક અમલમાં મુકવા સામેના અવરોધો જણાવો.
- (2) પ્રણાલિકાગત ખરીદી અને જિત (JIT) ખરીદી વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.
- (3) જીવન ચક્ર પડતર પદ્ધતિ પર નોંધ લખો.
- (4) લક્ષ્યાંક પડતર પદ્ધતિ પર નોંધ લખો.

5. દરેક પ્રશ્ન માટે આપેલા વિકલ્પો પૈકી શ્રેષ્ઠ વિકલ્પ પસંદ કરો. (ગમે તે સાત)

14

- (1) ચલિત પડતર પદ્ધતિ મુજબ ઉત્પાદન ચલિત પડતર એટલે,
 - (a) પ્રત્યક્ષ માલસામાન + પ્રત્યક્ષ મજૂરી + કુલ કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ
 - (b) પ્રત્યક્ષ માલસામાન + પ્રત્યક્ષ મજૂરી + સ્થિર કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ
 - (c) પ્રત્યક્ષ માલસામાન + પ્રત્યક્ષ મજૂરી + ચલિત કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ
 - (d) ઉપરના પૈકી એકપણ નહીં
- (2) સમાવેશી પડતર પદ્ધતિ મુજબ ઉત્પાદન પડતર એટલે,
 - (a) પ્રત્યક્ષ માલસામાન + પ્રત્યક્ષ મજૂરી + પ્રત્યક્ષ ખર્ચ + ખરેખર કુલ કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ
 - (b) પ્રત્યક્ષ માલસામાન + પ્રત્યક્ષ મજૂરી + પ્રત્યક્ષ ખર્ચ + ચલિત કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ
 - (c) પ્રત્યક્ષ માલસામાન + પ્રત્યક્ષ મજૂરી + પ્રત્યક્ષ ખર્ચ + ખરેખર સ્થિર કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ
 - (d) ઉપરના પૈકી એક પણ નહીં
- (3) કઈ પદ્ધતિમાં આખર સ્ટોકના મુલ્યાંકનમાં ઉત્પાદનના સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચો ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે ?
 - (a) સીમાંત પડતર પદ્ધતિ
 - (b) સમાવેશી પડતર પદ્ધતિ
 - (c) સંબંધિત પડતર પદ્ધતિ
 - (d) ઉપરની બધી
- (4) જો વેચાણ ₹ 60,000, પી.વી. ગુણોત્તર 25% અને ચોખ્ખી ખોટ ₹ 10,000 હોય તો સ્થિર ખર્ચ કેટલો હશે ?
 - (a) ₹ 5,000
 - (b) ₹ 15,000
 - (c) ₹ 25,000
 - (d) આમાંથી એકપણ નહિ
- (5) જો એકમદીઠ વેચાણ કિંમત ₹ 20 હોય, ચલિત ખર્ચ વેચાણ કિંમતના 70% હોય, કુલ સ્થિર ખર્ચ ₹ 30,000 હોય તો સમતૂટ બિંદુ કેટલા એકમો હશે ?
 - (a) 1500 એકમો
 - (b) 5000 એકમો
 - (c) 1050 એકમો
 - (d) આમાંથી એકપણ નહિ

- (6) સુરેખ આયોજન ઉપયોગી છે.
- (a) ઈષ્ટ ઉત્પાદન મિશ્રણ નક્કી કરવા
(b) લઘુત્તમ પડતર નક્કી કરવા
(c) રોકાણ માટે જમીનગીરીની પસંદગી કરવા
(d) ઉપરના બધા માટે
- (7) એક યંત્ર દ્વારા X અને Y બે વસ્તુ બનાવવા અનુક્રમે એકમદીઠ 4 કલાક અને 8 કલાકનો સમય લાગે છે. જો વધુમાં વધુ 3600 કલાકો જ ઉપલબ્ધ હોય તો, નીચેમાંથી કઈ અસમતા છે.
- (a) $4X + 8Y = 3600$ (b) $4X + 8Y \geq 3600$
(c) $4X + 8Y \leq 3600$ (d) આમાંથી એકપણ નહિ
- (8) તફાવત પડતર સંબંધ ધરાવે છે.
- (a) ડૂબેલી પડતર સાથે (b) સંબંધિત પડતર સાથે
(c) ઐતિહાસિક પડતર સાથે (d) ઉપરનાં એકય નહી
- (9) “જરૂરી સમયે જ” JITના ખ્યાલનો ઉદ્ભવ
- (a) 1960માં અમેરિકામાં થયો. (b) 1940માં ઈંગ્લેંડમાં થયો.
(c) 1950માં જાપાનમાં થયો. (d) 1980માં ભારતમાં થયો.
- (10) લક્ષાંકિત પડતર આધારિત છે
- (a) પેદાશની ખરેખર પડતર પર (b) પેદાશની ઐતિહાસિક પડતર પર
(c) પેદાશની બજાર કિંમત પર (d) આમાંથી એકપણ નહી

ENGLISH VERSION

Instructions : (1) All questions are compulsory

(2) Right side show numeric is a marks of question.

1. Aksh Ltd. Has a production capacity of 2,40,000 units per year. Normal capacity of production is Estimated 80% for the year 2017-2018. 14

Information related to cost is as follows :

Direct Materials at ₹ 7 per unit.

Direct Wages at ₹ 5 per unit.

Factory variable cost at ₹ 3 per unit.

Factory fixed overhead cost ₹ 1,92,000.

Sales and Administration overhead cost :

Variable cost at ₹ 2 per unit.

Fixed overheads ₹ 48,000.

The management information for the year 2017-2018 is as under :

Units production 2,00,000 units.

Sales ₹ 25 per unit, 1,60,000 units.

Opening stock of finished goods 20,000 units

The cost Analyst has shown that the actual variable factory overheads were spent ₹ 40,000 more. There were no any other variances relating to costs.

Calculate :

- (1) Break Even Point for the year 2017-2018
- (2) What increase in price would have been necessary to achieve the budgeted profit.
- (3) Prepare income statements showing per unit and total cost under :
 - (a) Marginal Costing and
 - (b) Absorption Costing
- (4) Explain the difference of profit between both methods.

OR

1. (A) Two companies engaged in production decide to absorb in one unit. Their operations were as under :

7

	Company ABC	Company XYZ
Use of production capacity (in %)	45	30
Sales (in lakhs of ₹)	135	75
Variable cost(in lakhs of ₹)	99	56.25
Fixed expenses (in lakhs of ₹)	40	25

The proposals of absorption is accepted, and taking into account this fact, calculate the following :

- (1) Sales at Break-Even point and production capacity utilised for the same.
- (2) Sales for earning profit ₹ 37.5 lakhs.
- (3) Profitability at 80% production capacity.

(B) Assumption and Limitations of Break- Even analysis.

7

- 2 (A) Rushi Ltd. Manufacture three products and the post particulars for a year are as follows :

10

Particulars	Product		
	O (₹)	P (₹)	Q (₹)
Sales	1,50,000	2,50,000	1,75,000
Materials Cost	75,000	1,00,000	80,000
Labour Cost	20,000	30,000	25,000
Variable Overheads	10,000	15,000	20,000
Fixed Overheads	20,000	25,000	15,000

The company imports one of the raw materials which is used in manufacture of all products. The consumption of material is as follows :

‘O’ 3000 Kgs; ‘P’ 6000 Kgs; ‘Q’ 4000 Kgs.

There is restriction in imports of the material. The management is planning to close down one of the products and utilize the material for other two products to improve profitability. The Sales Manager assures that whatever is produced will be sold in the market. Advise the management.

- (B) What presumptions are made when there is only one limiting factor ?

4

OR

- 2 (A) Kishan Ltd. Manufactures two products P and Q. The contribution margin for Product P is ₹ 10 and ₹ 6 for product Q. One unit of P requires 2 hours of Assembly time and one unit Of Q requires 4 hours. There is a limit of 20,000 hours of Assembly time and 18,000 hours Of finishing time available. One unit of P requires 2.25 hours of finishing time; Q requires 2

10

Required to determine the optimal combination of **O** and **P** for the firm to maximise contribution margin by Graphic Methods.

Particulars	Product Navya	Product Tisha	Product Sweni
Units budgeted to be produced and sold	2,500	4,000	1,500
Selling price per unit	₹ 100	₹ 90	₹ 80
Requirement per unit : Direct materials
Direct labour	5 Kg.
5 hrs.	3 Kg.
4 hrs.	4 Kg
3 hrs.
Variable overheads	₹ 12	₹ 15	₹ 10
Fixed overheads	₹ 14	₹ 14	₹ 14
Cost of Direct materials per kg.	₹ 8	₹ 8	₹ 8
Direct labour hour rate	₹ 4	₹ 4	₹ 4
Maximum possible units of sales	3,000	5,000	2,000

Assume in above situation, if additional 5,000 kgs. of raw material is made available for production should the company go in for further production, if it will result in additional fixed overheads of ₹ 8,000 and 30% increase in the rate per hour for labour and variable overheads ?

- (1) Production variable cost as per variable costing method means
 - (a) Direct materials + Direct wages + Total factory overheads.
 - (b) Direct materials + Direct wages + Fixed factory overheads.
 - (c) Direct materials + Direct wages + Variable factory overheads
 - (d) None of above
- (2) Production cost as per absorption costing method means
 - (a) Direct materials + Direct wages + Direct expenses + Total actual factory overheads.
 - (b) Direct materials + Direct wages + Direct expenses + Variable factory overheads.
 - (c) Direct materials + Direct wages + Direct expenses + Actual fixed factory overheads.
 - (d) None of above.

- (3) In which method fixed costs of production is considered for valuation of closing stock?
 (a) Marginal costing (b) Absorption costing (c) Relevant costing (d) All of these
- (4) If, sales is ₹ 60,000, P.V. Ratio is 25% and net loss ₹ 10,000, what would be the fixed costs?
 (a) ₹ 5,000 (b) ₹ 15,000 (c) ₹ 25,000 (d) None of these
- (5) If, per unit selling price ₹ 20, variable cost is 70% of selling price and total fixed cost is ₹ 30,000, What would be the break-even point in units?
 (a) 1500 units (b) 5000 units (c) 1050 units (d) None of these
- (6) Linear programming is useful for-
 (a) Determine optimum product mix
 (b) Determine minimum cost
 (c) Select securities for investment
 (d) All of these
- (7) For manufacturing products X and Y by a machine, requires 4 hours and 8 hours per unit respectively. If, there are only 3600 hours available, which of the following is constraint?
 (a) $4X+8Y=3600$ (b) $4X+8Y \geq 3600$ (c) $4X+8Y \leq 3600$ (d) None of these
- (8) Differential cost deals with
 (a) Sunk cost (b) Relevant cost (c) Historical cost (d) None of these
- (9) "Just In Time" (JIT) is emerged in
 (a) America in the year 1960 (b) England in the year 1940
 (c) Japan in the year 1950 (d) India in the year 1980
- (10) Target costing is based on :
 (a) Actual cost of product (b) Historical cost of product
 (c) Market price of product (d) None of these
-